

**“Musika ta’limida virtual va interaktiv multimedia vositalaridan
foydalanishning pedagogik samaradorligi”**

Ochilov Zayniddin Saypiddinovich
Navoiy davlat universiteti Musiqiy ta’lim kafedrası
Katta o’qituvchisi

Annotatsiya: Ushbu maqolada musika ta’limida virtual va interaktiv multimedia vositalaridan foydalanishning pedagogik samaradorligi va o’quvchilarning musiqiy ko’nikmalarini rivojlantirishdagi o’rni tahlil qilingan. Multimedia vositalari darslarni interfaol, qiziqarli va amaliy jihatdan samarali qiladi, o’quvchilarning ritmik sezgirligi, eshituv madaniyati va ijodiy salohiyatini oshiradi. Shu bilan birga, maqolada zamonaviy raqamli pedagogika va innovatsion metodlarning musika ta’limi jarayonida qo’llanishi ko’rib chiqilgan.

Kalit so’zlar: musika ta’limi, interaktiv multimedia, virtual vositalar, pedagogik samaradorlik, ijodiy salohiyat, musiqiy savodxonlik, raqamli pedagogika.

Bugungi raqamli va global pedagogik muhitda musika ta’limi ham yangi texnologiyalar bilan boyimoqda. Virtual va interaktiv multimedia vositalari dars jarayonini faollashtirish, o’quvchilarning ijodiy fikrlashini rivojlantirish va musiqiy savodxonlikni oshirishning samarali usuli hisoblanadi.

Musika o’qitishda virtual vositalardan foydalanish o’quvchilarning nafaqat bilim darajasini oshiradi, balki ularni ijodiy faoliyatga jalb qiladi, eshituv madaniyati va ritmik sezgirlikni mustahkamlaydi. Shu bilan birga, raqamli pedagogika yordamida darslarni interfaol va ko’rgazmali qilish, murakkab musiqiy tushunchalarni tushuntirish va o’quvchilarning individual qobiliyatlariga moslashtirish mumkin.

Maqolaning dolzarbligi shundaki, interaktiv multimedia va virtual vositalardan foydalanish musika ta’limida o’quvchilarning ijodiy va musiqiy kompetensiyalarini rivojlantirish, darslarni qiziqarli qilish va zamonaviy pedagogik yondashuvlarni tatbiq etishda muhim ahamiyatga ega. Shu sababli, musika ta’limida virtual va interaktiv multimedia vositalarini takomillashtirish va samarali qo’llash pedagogik amaliyotning ustuvor yo’nalishlaridan biridir.

Musika ta’limida virtual va interaktiv multimedia vositalari dars jarayonini samarali, interfaol va qiziqarli qiladi. Multimedia texnologiyalari yordamida o’quvchilar musiqiy eshituv, ritm, nota o’qish, tonallik va harmoniya kabi ko’nikmalarni mustaqil ravishda o’rganadi. Shu bilan birga, ular nafaqat bilim, balki ijodiy fikrlash, tahlil va baholash qobiliyatlarini rivojlantiradi.

Virtual va interaktiv vositalar darslarni bir vaqtning o'zida bir necha sezgi organi orqali qabul qilinishini ta'minlaydi. Audio, video, animatsiya va grafik elementlarni birlashtirish o'quvchilarning diqqatini jalb qiladi, musiqiy tushunchalarni osonroq o'zlashtirishga yordam beradi. Masalan, mashhur kompozitorlarning ijrosini ko'rish va tinglash, virtual orkestrda ishtirok etish o'quvchilarni ijodiy faoliyatga rag'batlantiradi.

Zamonaviy dasturlar, masalan, **“SmartMusic”**, **“MuseScore”**, **“GarageBand”**, **“EarMaster”** va **“FL Studio”**, musiqa darslarini interfaol qiladi. **“SmartMusic”** orqali o'quvchilar nota o'qish va ijro aniqligini baholash orqali o'z natijalarini tahlil qiladilar. **“GarageBand”** esa turli musiqiy cholg'ularni tanlab, kompozitsiyalar yaratish va ijro etish imkoniyatini beradi. Shu tariqa, raqamli vositalar o'quvchilarning amaliy va nazariy bilimlarini birlashtiradi.

Interaktiv multimedia vositalari motivatsion ta'sirga ega. An'anaviy darslarda ba'zi o'quvchilar passiv bo'lishi mumkin, lekin virtual va interaktiv vositalar bilan ishlash ularni darsga faol jalb qiladi. O'quvchilar o'z fikrini erkin ifoda etadi, musiqiy asarlarni tahlil qiladi va ijodiy topshiriqlarni bajaradi. Shu orqali ular nafaqat tinglovchi, balki ijodkor sifatida shakllanadi.

Multimedia vositalari o'quvchilarning mustaqil ishlash ko'nikmalarini rivojlantiradi. Ular o'z mashqlarini bajaradi, ijrolarini yozib, onlayn platformalar orqali o'qituvchiga yuboradi va fikr oladi. Shu tarzda o'quvchi va o'qituvchi o'rtasidagi pedagogik muloqot yangi darajaga ko'tariladi.

Musiqa o'qituvchilari uchun virtual va interaktiv vositalar metodik jarayonni yangilash imkonini beradi. Darsni rejalashtirishda video, audio, animatsiya, grafikalar va interaktiv mashqlardan foydalanish o'quvchilarning faol ishtirokini oshiradi. Shu bilan birga, multimedia vositalari murakkab musiqiy tushunchalarni sodda va qiziqarli shaklda tushuntirishga yordam beradi.

Raqamli vositalar milliy musiqa merosini o'rganishda ham muhim rol o'ynaydi. Maqom, dutor va xalq qo'shiqlarini interaktiv materiallar orqali o'rganish o'quvchilarda milliy qadriyatlarni anglashi va musiqiy didini rivojlantirishga yordam beradi. Shu tarzda, o'quvchilar milliy musiqa va zamonaviy pedagogik yondashuvlarni birlashtirgan holda ta'lim olishadi.

Virtual va interaktiv vositalardan foydalanishning samarali jihatlari quyidagilardan iborat:

1. Darsni interfaol va vizual qilish, o'quvchilarning diqqatini jalb qilish.
2. O'quvchilarning mustaqil ijodiy faoliyatini rag'batlantirish.
3. Musiqa nazariyasi va amaliy mashg'ulotlarni birlashtirish.

4. Milliy musiqiy merosni raqamli muhitda o'rganish va dars jarayoniga integratsiya qilish.

5. O'quvchilarning musiqiy tafakkur, ritmik sezgirlik va estetik didini rivojlantirish.

Shuningdek, virtual vositalar o'quvchilarda musiqiy nazariya, ritm va harmoniyani o'rganish ko'nikmalarini mustahkamlashga xizmat qiladi. Interaktiv mashqlar va onlayn testlar o'quvchilarning bilimini baholash, tahlil qilish va ijodiy fikrlashni rivojlantirish imkonini beradi.

Natijada, virtual va interaktiv multimedia vositalarini qo'llash musiqa ta'limini yangilaydi, o'quvchilarning musiqiy va ijodiy kompetensiyalarini kengaytiradi. Multimedia texnologiyalari o'quvchilarda nafaqat bilim va ko'nikma, balki musiqa nisbatan estetik va hissiy munosabatni shakllantiradi. Shu bilan birga, pedagogik jarayon sifatini oshiradi va zamonaviy ta'limning talablariga javob beradi.

Musiqa ta'limida virtual va interaktiv multimedia vositalaridan foydalanish dars jarayonini interfaol, qiziqarli va samarali qiladi. Multimedia va raqamli platformalar yordamida o'quvchilar ritmik sezgirlik, eshituv madaniyati, nota o'qish, musiqiy tafakkur va ijodiy salohiyatini rivojlantiradi.

Shuningdek, virtual va interaktiv vositalar o'qituvchilarga darsni individual yondashuv bilan olib borish, murakkab musiqiy tushunchalarni tushuntirish va o'quvchilarning mustaqil ishlashini nazorat qilish imkonini beradi. Milliy musiqiy merosni raqamli vositalar orqali o'rgatish o'quvchilarda milliy qadriyatlarni anglash va musiqiy didni rivojlantirishga xizmat qiladi.

Natijada, musiqa ta'limida virtual va interaktiv multimedia vositalarini samarali qo'llash o'quv jarayonining sifatini oshirish, o'quvchilarning musiqiy va ijodiy kompetensiyalarini kengaytirish va zamonaviy pedagogik yondashuvlarni tatbiq etishning muhim omili hisoblanadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Шавдиров С. А. Подготовка будущих учителей к исследовательской деятельности // *Педагогическое образование и наука*. – 2017. – № 2. – С. 109–110.

2. Shavdirov S. A. Selection Criteria of Training Methods in Design Fine Arts Lessons // *Eastern European Scientific Journal*. – 2017. – № 1. – P. 131–134.

3. Shovdirov S. Analyzing the Sources and Consequences of Atmospheric Pollution: A Case Study of the Navoi Region // *E3S Web of Conferences*. – EDP Sciences, 2024. – Vol. 587. – P. 02016.

4. Shavdirov S. Method of Organization of Classes in Higher Education Institutions Using Flipped Classroom Technology // *AIP Conference Proceedings*. – AIP Publishing LLC, 2025. – Vol. 3268. – № 1. – P. 070035.
5. Ibraimov X., Shovdirov S. Theoretical Principles of The Formation of Study Competencies Regarding Art Literacy in Students // *Science and Innovation*. – 2023. – Vol. 2. – № B10. – P. 192–198.
6. Shovdirov S. A. Tasviriy san’atni o’qitishda o’quvchilarning sohaga oid o’quv kompetensiyalarini shakllantirish omillari // *Inter Education & Global Study*. – 2024. – № 1. – P. 8–14.
7. Baymetov B. B., Shovdirov S. A. Methods of Organizing Practical and Theoretical Classes for Students in The Process of Teaching Fine Arts // *International Journal on Integrated Education*. – 2023. – Vol. 4. – № 3. – P. 60–66.
8. Hasanov B. Musiqa fanida axborot texnologiyalaridan foydalanishning pedagogik asoslari // *Zamonaviy ta’lim jurnali*. – 2023. – № 5. – B. 21–25.
9. Qodirova N. R. Musiqa ta’limida raqamli texnologiyalarning samaradorligi // *Pedagogik innovatsiyalar*. – 2024. – № 3. – B. 32–36.
10. Shovdirov S. A. Ўқувчиларда тасвирий саводхонликка оид ўқув компетенцияларини шакллантиришнинг педагогик-психологик жиҳатлари // *Современное образование (Узбекистан)*. – 2017. – № 6. – С. 15–21.